

СЛЕДЕЊЕ НА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РЕФОРМИ ВО ПРАВОСУДСТВОТО (2017 – 2022) ВО ПЕРИОДОТ НА 2018/2019 ГОДИНА

ПРОЕКТ „ЗА ПРАВДА“ (FOR JUSTICE) – ЗАЕДНИЧКА АКЦИЈА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА СУДСКИТЕ РЕФОРМИ И ЗАСТАПУВАЊЕ ЗА НИВНО СПРОВЕДУВАЊЕ
ПЕРИОД НА СЛЕДЕЊЕ: МАРТ 2019 – МАЈ 2019

Овој извештај произлегува од проектната активност „Квартално прибирање на податоци за статусот на спроведувањето на мерките и активностите од Акцискиот план на Стратегијата од надлежните тела/органи (пристап до јавно објавените информации и документи и слободен пристап до информации од јавен карактер)-А.2.1, во рамките на од проектот „ЗА ПРАВДА“ (FOR JUSTICE)– заедничка акција за следење на судските реформи и застапување за нивно спроведување, кои беа спроведени во вториот извештаен период, поточно во периодот од март 2019 година до мај 2019.

Согласно утврдената Методологија за овој проект, организациите го следеа спроведувањето на Стратегијата во однос на почитувањето на временската рамка утврдена со Акцискиот план, транспарентноста на процесот, нивото на вклученост на засегнатите страни и граѓанскиот сектор и имплементацијата на донесени закони. Согласно оваа методологија беа следени следниве закони: Законот за кривична постапка, Законот за јавно обвинителство, Кривичниот Законик, Законот за Академија за судии и јавни обвинители, Законот за судовите, Законот за Судскиот совет на РСМ, Закон за Советот на јавни обвинители, Законот за адвокатура, Законот за бесплатна правна помош, Законот за нотаријат, Законот за извршување, Законот за управните спорови и Законот за прекршоците.

Генерално, за овој извештаен период, во однос на погоре утврдените параметри, може да се заклучи дека целиот процес на спроведување на Стратегијата и Акцискиот план беше потранспарентен од претходно, вклученоста на засегнатите страни и граѓанскиот сектор беше подобрен, и иако првично зададената временска рамка за донесување на 13 од мониторираните закони не е испочитувана, сепак во овој извештаен период и покрај опструкциите од претходниот претседател на државата, беа донесени вкупно 5 од 13 мониторирани закони. Со тоа, досега во целиот период на мониторирање донесени се 8 закони.

Сепак, многу важни закони за владеештото на правото сеуште се заочени заради спроведување на лични и партиски агенди, како на пример Законот за кривична постапка и Законот за јавно обвинителство, со кој треба да се уреди и статусот на СЈО.

1 ТРАНСПАРЕНТНОСТ

При оценка на транспарентноста на процесите на носење и измени на мониторираните закони, организациите вклучени во овој проект ги земаа во предвид следните параметри: дали законот се носел во скратена или редовна постапка, дали граѓанските организации, засегнатите страни и стручната јавност биле вклучени во целиот процес, дали имало јавни дебати, дали бил објавен законот на ЕНЕР и во која фаза и дали се инкорпорирале конструктивните предлози во крајните решенија, па затоа генерално процесите беа оценети како **транспарентни**, и тоа:

■ **Транспарентен процес** со вклучување на засегнатите страни и граѓанските организации во работната група, јавни дебати и објава на ЕНЕР имаше за Закон за судови, Закон за Судски совет на РСМ, Закон за академија за судии и јавни обвинители, Законот за бесплатна правна помош, Закон за адвокатура, Законот за нотаријат, Законот за извршување, Законот за управен спор и Законот за прекршоците,

■ **Делумно транспарентен процес** со вклучување на засегнатите страни и академската јавност, но не и на граѓански организации во работните групи, донесување на некои од законите без да има соодветна стручна јавна дебата и без објавување на ЕНЕР на предлог закон или во скратена постапка (Закон за кривична постапка, Законот за јавно обвинителство, Кривичниот Законик, Закон за Совет на јавни обвинители)

2 ВКЛУЧЕНОСТА НА ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ И ГРАЃАНСКИТЕ ЗДРУЖЕНИЈА

При оценка на вклученоста на засегнатите страни и граѓанските здруженија во процесите на носење и измени на мониторираните закони, организациите вклучени во овој проект ги земаа во предвид следните параметри: дали засегнатите страни и граѓанските организации биле вклучени во целиот процес, дали засегнатите страни и граѓанските организации биле членови на работните групи, дали имало јавни дебати отворени за засегнатите страни и граѓаните, дали бил објавен законот на ЕНЕР и во која фаза, па затоа генерално може да се каже дека имаше подобрување во вклученост на засегнатите страни и граѓанските организации во овие процеси, поради што вклученоста во овој период ја оценуваме како **задоволителна**:

■ **Задоволителна вклученост** со вклучување на засегнатите страни и граѓанските организации во работните групи и во целиот процес на донесување на законите имаше во Законот за судови, Законот за Судски совет на РСМ, Законот за Академија за судии и обвинители, Законот за бесплатна правна помош, Закон за адвокатура, Законот за нотаријат, Законот за извршување, Законот за управен спор и Законот за прекршоците.

■ **Делумна вклученост** со вклучување на засегнатите страни и академската јавност, но не и на граѓанските организации во процесот на носење на законите преку учество во т.н. кривично правна работна група која работеше на Законот за кривична постапка, Кривичниот Законик, но и Закон за Совет на јавни обвинители. Како делумна вклученост го оценуваме и процесот на интеграција на ГО при изготвување на Предлог-Законот за јавно обвинителство, со кој предлог се регулира статусот на т.н. Специјално јавно обвинителство како делумно автономно обвинителство во рамките на државното јавно обвинителство. Имено, за разлика од претходниот извештаен период кога немаше скоро никаква вклученост на ГО, во третиот извештаен период после комуникација на Блупритнт групата со Министерството на правда, ГО беа поканети на состанок во Министерството, при што произлезе со взаемна согласност, граѓанските организации да дадат конкретни предлог решенија за одредени спорни одредби од Предлог-Законот за јавно обвинителство, кои беа поднесени до Министерството во договорениот рок.

ПОЧИТУВАЊЕ НА ВРЕМЕНСКАТА РАМКА УТВРДЕНА СО СТРАТЕГИЈАТА И АКЦИОНИОТ ПЛАН

При оценка на почитувањето на временската рамка утврдена со Стратегијата за реформи во правосудството (2017-2022) и Акциониот план кон истата, организациите вклучени во овој проект ги земаа во предвид следните параметри: дали носителите на одлуки (Министерства, Влада на РСМ и Собрание на РСМ) ги почитувале поединечните и крајните роковие зададени за секоја фаза од процесот на носење на законските измени и новите закони опфатени со Стратегијата и Акциониот план. Ниту еден од законите кои организациите ги следеа во овој период не беше донесен во предвидениот краен рок, ниту пак беа испочитувани роковите утврдени за секоја фаза поединечно. Од сите мониторирани закони донесени се само Законот за измени и дополнувања на Законот за Академија за судии и јавни обвинители (Службен весник на РСМ, бр. 163 од 4.9.2018 година), Законот за измени и дополнувања на Законот за кривична постапка и Закон за измени и дополнувања на Законот за јавно обвинителство (Службен весник 198/18 од 31.11.2018).

Проектот е финансиран од Фондација Отворено општество-Македонија

Законот за бесплатна правна помош беше усвоен од Владата на РСМ и беше поднесен до Собранието на РСМ но врз основа на спроведена јавна расправа во Собранието на РСМ, во март 2018 година Владата го повлече заради одредени недостатоци на истиот, а повторнот започна со нов процес на ПВР на 12.11.2018 година. Поради тоа организациите во овој квартален период на следењето на реформите нотираат дека **иако временската рамка утврдена со Стратегијата за реформи во правосудството (2017-2022) не се испочитува, сепак во овој извештаен период беа донесени и прогласени 6 од 13 мониторираните закони, особено достав важни закони за судската реформа, што го оценуваме како значаен напредок во спроведување на Стратегијата за реформи во правосудството 2017-2022.**

* Важно е да се напомене дека за поголем дел од мониторираните закони во Акциониот план како краен рок беше предвиден месец септември 2018 година, кој рок не се испочитува делумно и поради политичките процеси кои се одвиваа во исто време (преговорите за решавањето на спорот со Грција, потпишувањето на Договорот од Преспа, распишувањето и кампањата за Референдумот 2018). Заради овие политички процеси Владата на РСМ предложи нов т.н. План 18 со кој план се утврдија нови рокови за законите опфатени со Стратегијата и Акциониот план, така што се пролонгираа роковите до Мај 2019 година. Влијание имаше и политичкиот процес на ратификација на Преспанскиот договор од страна на Парламентот, како и процесот на промена на името на државата, што секако значително влијаеше на пролонгирањето на спроведување на Стратегијата за реформи во правосудството и Акцискиот план.

4 ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ДОНЕСЕНИТЕ ЗАКОНИ

Во овој период организациите нотираа донесување на 6 (шест) закони за измени и дополнувања и тоа:

- 1) Законот за измени и дополнувања на Законот за судови, како закон што се носи со двотретинско мнозинство, не беше прегласуван од страна на Парламентот на РСМ, туку само беше прогласен од новиот Претседател, Стево Пендаровски кој на 17.05.2019 го потпиша Указот за прогласување на овој закон, по што истиот беше објавен во Службен весник.
- 2) Законот за Управен спор, исто така закон кој беше донесен со двотретинско мнозинство, не беше прегласуван, а Претседателот на 17.05.2019 година го потпиша Указот за прогласување и на овој закон, по што беше објавен во Службен Весник на РСМ,
- 3) Законот за прекршоци како и двата погоренаведени закони, донесен со 2/3 мозинство, на 17.05.2019 беше прогласен од Претседателот и објавен во Службен весник.
- 4) Законот за судски совет на РСМ откако беше вратен во Парламентот поради непрогласување на истиот од страна на претходниот претседател, на 16.05.2019 година повторно беше донесен од Собранието на РСМ и истиот се очекува да биде прогласен со потпишување на указ од страна на Претседателот на РСМ.
- 5) Законот за бесплатна правна помош беше донесен од Собранието на РСМ на 16.05.2019 година и истиот е прогласен со потпишување на указ од страна на Претседателот на РСМ и објавен во Службен Весник на РСМ.

ТАБЕЛАРЕН ПРИКАЗ НА СЛЕДЕЊЕТО НА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА СТРАТЕГИЈАТА И АКЦИОНИОТ ПЛАН

Закони	Транспарентност	Вклученост на засегнати страни	Временска рамка	Имплементација
Закон за Кривична постапка	ДЕЛУМНА	ДЕЛУМНА	Не се почитува	Не е донесен
Закон за Јавни обвинители	ДЕЛУМНА	ДЕЛУМНА	Не се почитува	Не е донесен
Кривичен Законик	ДЕЛУМНА	ДЕЛУМНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН, има намалување на казни, измените за дела од омраза нема податок за примена
Закон за Судови	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН
Закон за судски совет на РСМ	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН
Закон за совет на јавни обвинители	ДЕЛУМНА	ДЕЛУМНА	Не се почитува	Не е донесен
Закон за Академија за судии и јавни обвинители	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	Не е донесен
Закон за адвокатура	ДЕЛУМНА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	Не е донесен
Закон за бесплатна правна помош	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН
Закон за извршување	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН
Закон за нотаријат	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН
Закон за управен спор	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН
Закон за прекршоците	ДА	ЗАДОВОЛИТЕЛНА	Не се почитува	ДОНЕСЕН